

Bassani ile özdeşleşen roman

Finzi-Contini'lerin Bahçesi, Giorgio Bassani'nin savaş sonrası İtalyan yazınının başyapıtları arasında yer alan ve 1962'de yayımlandığında ilgi ve beğeniyle karşılanmış, Viareggio Ödülü'nü kazanmış bir roman

SELİM ÇAĞLAR

Gioorgio Bassani üzerine internet üzerinden kısa bir araştırmaya çıktığımızda ilk olarak karşımıza çıkan şunlar oluyor: Şair, romancı, çevirmen ve faşizm karşıtı önemli bir aktivist.

Bunların yanında, odak eserlerine doğru çevrildiğinde ise "bireyin yaşamını çağın olayları içinde irdelemesiyle bilinir," diye bir tanımlama çıkıyor ki bu, Bassani'yi anlama noktasında kilit bir noktada duruyor. Çünkü Bassani ne yazarsa yazsın çağın olayları, akan hikâyenin fonunda önemli bir yer tutuyor ve bu tuttuğu yerde ise genel olarak ateşli bir eleştirinin fitili ateşleniyor.

Bassani eserlerinin fonunda dönen olaylar çerçevesinde bir taraf tutuyor mu?

Bu, en başta onun romancı kimliğine zarar verecek zorlayıcı bir tutum. Bassani'yi başarıya taşıyan ve bugün hâlâ anılmasını sağlayan durumu, bu fonda akan olaylara karşı olabildiğine uzak durması ve yaşananları tüm gerçekliğiyle gözler önüne serbilmesinde yatıyor. Ancak diğer yanıla da o kadar içeriden bir ses kendisi. Onun yazdıklarını farklı yere koymamızın nedeni; ne akışa müdahale etmesi ne de oluşa... Tarih içinde tarafı belli olsa da bir izleyici olarak var oluyor eserlerinde ve tam anlamıyla gözlemden ibaret yaşantıları aktarma derdine düşüyor.

Tarih içinde bir dönemden ses veren Bassani'nin tarihi anlatma ve okuruna alımlatma yolunda takındığı en önemli tavır bu olarak görülüyor ve yazarın kendisine de edebiyatçı kimliğinin yanına, tarihin içinden aktığı metinler kaleme alması nedeniyle "tarihçi" yakıştırması yapılıyor. Bu ne kadar doğru bir yakıştırma; bunu Bassani'nin metinleri içinde biraz olsun gezinebilme fırsatı yakalayan ya da yakalayacak olan okurlar belirleyecek şüphesiz ama kanımca

çok da hakısız bir yakıştırma değil bu. Çünkü Bassani yaşadığı coğrafyanın ruhunu edebiyata taşıyarak bunu hakkınca yapıyor. Ardından akan tarih ise yazar hakkında söylenenleri güçlendiriyor.

Yazarın eserlerine taşıdığı, bunu güçlendirecek bir diğer özelliği ise kendi Yahudi kökeni ve yaşamını geçirdiği Ferrara'daki Yahudi topluluğunun yaşamı üzerine kalem oynatması daha çok. Tam da bu nedenle bir vakavüvis gibi halkın arasında dolaşmış ve biriktirdiği toplumsal malzemelerin önüne insan hikâyeleri katarak eserlerini tamamlamış.

Geçenlerde yayımlanan Finzi-Contini'lerin Bahçesi de bunlardan biri; hatta pek çok eleştirmene göre en önemlisi.

Finzi-Contini'lerin Bahçesi; 2000'de yaşamını yitiren Giorgio Bassani'nin savaş sonrası İtalyan yazınının başyapıtları arasında yer alan ve 1962'de yayımlandığında büyük bir ilgi ve beğeniyle karşılanmış, Viareggio Ödülü'nü kazanmış romanı.

Bassani'ye yakıştırılan "tarihçi" niitelemesini de göz önünde bulundurursak, kitabın "bir bellek romanı" olarak anılmasını da rahatlıkla anlamlandırabiliriz. Ancak Finzi-Contini'lerin Bahçesi'ni edebiyat tarihindeki yerini konumlandırabilme noktasında bize en çok yardımcı olacak tanımlama, "yitik zamanın izinde" akıp giden bir bellek romanı olacak ki Bassani'nin, bu romanında Proust'un adımlarını takip ettiği, dahası biçem olarak da ona yaklaşmaya çalıştığı ortaya çıksın.

Tam da Prout romanlarında olduğu gibi aslında romanın ön planında takip ettiğimiz hikâye oldukça sıradandır Finzi-Contini'lerin Bahçesi'nde de. Kısaca bahsedecek olursak; orta sınıfın biraz üstünden gelme, bunun yanında ise aşk konularında oldukça acemi, romanın sonuna kadar ismini öğrenemeyeceğimiz hem kahramanımız hem de anlatıcımız; son derece zengin, malikânelerde kapalı olarak büyütülmüş, toplumdaki kopuk soyluluk hevesleriyle yaşamını geçiren, ayrıca zengin ve seçkin bir ailenin göz nuru, zeki, kültürlü, dengesiz ve züppe kızı Mıcdi'e gönülünü kaptırır.

Bu, herhangi bir romanda da rastlayabileceğimiz bir durum ancak Giorgio Bassani'nin romanını özel kılan bu olayların İkinci Dünya Savaşı'nın eşliğinde bir dünyada, 1938'de geçmesi ve İrk Yasaları denen garabetin tam da göbeğinde rengini bulması.

Bu bağlamda Finzi-Contini'lerin Bahçesi, gerçek anlamıyla bir Bassani romanı ve bunları içinde en beğeni görmüşü. Sıradan sayılabilecek bir olayın arasına çok önemli bir tarihsel kırılma noktası sığdırmış yazar ve anlattığı aşkla koşut akan hikâyede, hiçbirini birbirini ezmiyor. Ancak bizim okur olarak

Giorgio Bassani

alacağımız anlatılan aşktan çok İrk Yasaları çevresinde rengini bulmaya çalışan bir gönül ilişkisi ve İkinci Dünya Savaşı'na adım adım ilerleyen bir ülkenin resmi olacak.

Ve tüm bu yaşananlar Bassani'nin başkenti olarak niteleyebileceğimiz Ferrara kentinde geçiyor. Bassani'nin de kendini her zaman tüm ruhuyla ait hissettiği bu kent, kaleminde tam da bir kentli ruhuyla can buluyor.

Ayrıca Finzi-Contini'lerin Bahçesi, yazarın özyaşam öyküsüne dair de pek çok ayrıntı içeriyor. Bu bilginin önemi, meraklı okur için biraz daha farklı çünkü romanın hangi ruhtan çıktığını anlamlayabilmek adına...

dikkat çekici bir detay bu. Bassani kendi yaşamından bir parçayı, tarihsel bir fonda anlatıyor belki, bilemeyiz ama romanı her ne şekilde elimize alırsak alalım **Kitaplığa** pişman bir şekilde koymayacağımız kesin çünkü hem Neyyire Gül Işık'ın titiz çevirisi hem de yazarın bizi davet ettiği dünya buna izin vermiyor.

Bunda, yazarın Proust'a öykünüp detaycı bir gözle ve dikkatli bir kalemlle betimlemeye çalıştığı çevresi ve tarihin payı ise çok büyük.

Meraklı okura ikinci bir not: Finzi-Contini'lerin Bahçesi, filme de uyarlanmış romanın çok ses getirdiği zamanlarda. İzlenmesi de şiddetle sahk verilir...

FINZI-CONTİNİ'LERİN BAHÇESİ

Giorgio Bassani

Çeviri: Neyyire Gül Işık

İlk baskı: Eylül 2015